

تبیین گونه‌های الگویی هویت‌یابی

محسن نیازی^۱
اسما عسکری کویری^۲

تاریخ دریافت: ۹۲/۶/۱۵ تاریخ پذیرش: ۹۲/۱/۲۸

چکیده

امروزه، الگوگزینی و سبک‌های الگویی به عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی هویت‌یابی جوانان مورد توجه اندیشمندان و صاحب‌نظران علوم انسانی قرار گرفته است. بر این مبنای، انواع گونه‌های الگویی هویت‌یابی شامل سبک‌های الگویی سنتی، مدرن و سرگردان مورد شناسایی قرار گرفته است. هدف اساسی این مقاله شناسایی وضعیت انواع سبک‌های الگویی هویت‌یابی در بین دانش‌آموزان و نقش تحصیلات والدین در گونه‌های الگویی در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه در جامعه آماری مورد مطالعه می‌باشد. این مطالعه از نوع پیمایش اجتماعی بوده و برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از تکنیک پرسشنامه استفاده شده است. نتایج آزمون آلفای کرونباخ، اعتبار و روایی مقیاس‌های سنجش گونه‌های الگویی سنتی، مدرن و سرگردان به ترتیب برابر با ۰.۶۹، ۰.۸۵، ۰.۷۵.۰ a را مورد تأیید قرار داده است. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان آران و بیدگل در سال تحصیلی ۹۲-۱۳۹۱ می‌باشند. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه به روش تصادفی انتخاب و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. یافته‌های تحقیق بر مبنای میانگین مفروض ۲.۵، میانگین انواع سبک‌های الگویی سنتی، مدرن و سرگردان به ترتیب برابر با ۲.۷۴، ۲.۱۵ و ۲.۰۱ را نشان می‌دهد که حاکی از غالب بودن سبک الگویی سنتی در جامعه مورد مطالعه می‌باشد. همچنین، تحلیل یافته‌ها با استفاده از آزمون F برابر با ۲.۱۲۰ در سطح اطمینان ۹۵ درصد، تفاوت سبک الگویی مدرن بر مبنای سطح تحصیلات مادر دانش‌آموزان را نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: الگوگزینی، سبک مدرن، سبک سنتی، سبک سرگردان، هویت‌یابی

۱. دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه کاشان (niazim@kashanu.ac.ir)

۲. کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی دانشگاه کاشان (asma.asghari@yahoo.com)

مقدمه

یکی از مهم‌ترین سؤالات دوره نوجوانی، پرسش از کیستی و هویت است. فرد در این دوره به دنبال آن است که مشخص کند چه کسی است، برای چه چیزی ارزش قائل است و چه مسیری را باید در زندگی دنبال کند؟ پاسخ به این سؤالات، نه تنها شخصیت و آینده شخص را می‌سازد، بلکه برای آینده جامعه نیز حائز اهمیت است، چراکه نوجوانان، آینده‌سازان جامعه هستند و چگونگی شکل‌گیری شخصیت آن‌ها یکی از مسائل مهم در این دوره است. پس از طی دوره نوجوانی، فرد وارد دوره جوانی می‌شود که پایه اساسی شخصیت هر فرد در آن بنا می‌شود و بیشتر خصوصیات و توانایی‌های انسانی به اوج شکوفایی و کارایی می‌رسد (سروستانی و قادری، ۱۳۸۸: ۳۶). برنامه‌ریزی برای نوجوانان، از جمله اولویت‌های اساسی جوامع محسوب می‌شود. اگر تصمیم‌سازان یک جامعه نتوانند جمعیت نوجوان خود را به درستی پرورش و حمایت نمایند، آینده جامعه خود را با خطری جدی مواجه خواهند کرد؛ زیرا جوانان از یک‌سو، نوگرا و تأثیرپذیرند و همواره تلاش می‌کنند محیط اطراف خود را همرنگ خود سازند و جامعه را با آرمان‌های خود همسو نمایند، از سوی دیگر، جوانان، الگوپذیر و جست‌وجوگرند و در این دوران از نیروی اندیشه و تدبیر کمتری استفاده می‌کنند (میرآخوری، ۱۳۸۸: ۲).

جامعه ایران در سه دهه اخیر از یک سو یکی از بزرگترین تغییرات سنی را تجربه نموده است، از سوی دیگر به دلیل افزایش ارتباطات مجازی و درنوردیده‌شدن مرزهای ملی جوامع، وارد یک میدان رقابت فرهنگی شده است. در این رقابت به تبلیغ الگوهای پرداخته شده که برخی از آن‌ها در تضاد با نیازهای واقعی و هنجارهای اجتماعی است و این واقعیت باعث سرگشتگی نوجوانان و جوانان میان گونه‌های متفاوت الگوگزینی شده است (اصفهانیان، ۱۳۸۶: ۲).

بر اساس مباحث فوق، هدف اصلی این مقاله، ارائه گونه‌های الگوگزینی بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل است تا با برنامه‌ریزی‌های مناسب در این زمینه، سعی در ارائه الگوهای متناسب با ارزش‌های جامعه، نیازها و علایق نوجوانان صورت بگیرد.

مبانی نظری

در این بخش به تعریف الگوگزینی و نظریات اندیشمندان پیرامون این موضوع پرداخته شده است.

الگوگزینی

در فرهنگ علوم اجتماعی، الگو^۱ به معنای مدل، گونه و هنجار است. الگو چیزی است که در یک گروه اجتماعی شکل می‌گیرد و به عنوان مدل یا راهنمای عمل رفتارهای اجتماعی به کار می‌آید. الگوها آن شیوه‌های زندگی هستند که از صور فرهنگی منشأ می‌گیرند و افراد به هنگام عمل به طور طبیعی با این الگوها سر و کار دارند و اعمالشان با آن‌ها تطابق می‌یابد. در واقع انسان‌ها از طریق آموزش و جذب (هماندی) در یک فرهنگ خاص، شبکه‌ای از عادات و واکنش‌هایی را کسب می‌کنند که موجب تطابق آنان با شیوه‌های کلی رفتار گروه باشد. از نظر مارت جی الن^۲، الگو به فرآیندی اطلاق می‌شود که در آن رفتار یک فرد یا گروه، به مثابه محرکی برای افکار، نگرش‌ها و یا رفتارهای شخص دیگری که او را مشاهده نموده به کار گرفته می‌شود. وقتی عده زیادی از اشخاص یک جامعه به طرز نسبتاً مشابه و در مدتی طولانی عملی را تکرار کنند، عادت اجتماعی به وجود می‌آید و در واقع افراد دیگر سعی می‌کنند آن را به عنوان الگوی خود برگزیده و به تکرار آن بپردازند (عباسی‌مقدم، ۱۳۷۱: ۸۲).

در مکاتب روان‌شناسی، از الگوگزینی با عنوان همانندسازی یاد می‌شود که فرد طی آن ویژگی‌ها، نگرش‌ها و الگوهای رفتاری فرد یا گروه دیگری را برای خود سرمشق قرار می‌دهد و با تقلید از نگرش‌ها و ویژگی‌های رفتاری وی احساس می‌کند که مقداری از قدرت و کفایت او را نیز به دست آورده است؛ برای مثال، منبع اصلی الگوگزینی (هماندسازی) در دوران کودکی، والدین و در دوران نوجوانی، گروه همسالان هستند (مارلت و پری، ۱۳۷۱: ۳۰). جرج هربرت مید^۳، از جمله جامعه‌شناسان مکتب کنش متقابل نمادین است که به اهمیت الگوها از دوران کودکی تا بزرگسالی در سه مرحله متوالی می‌پردازد: مرحله

1. Pattern
2. Alen
3. Meed

اول، تقلید نقش دیگری است. در این مرحله کودک به تقلید اعمال و رفتار اطرافیان، به ویژه اشخاص خاص (دیگران مهم)، از جمله والدین، معلمان و همبازی‌ها، کسانی که تأیید و حمایت آن‌ها را طالبیم و راهنمایی آن‌ها را می‌پذیریم، می‌پردازد (رسولی، 60:1383). مرحله دوم، درونی کردن نقش دیگری است. در این مرحله، کودک یاد می‌گیرد که از خود بیرون بیاید و از دید شخص دیگر به خود نگاه کند. در این مرحله، مرجع‌های کودک غالباً اشخاص خاص دیگر هستند و در مرحله سوم که تعمیم دیگری است، کودک با گسترش چشم‌انداز تجربه‌ها، در موقعیت‌هایی قرار می‌گیرد که انتظارات افراد متعددی را در یک زمان پاسخ می‌دهد. مید به این موقعیت گروهی "دیگری عام" می‌گوید. دیگری عام، به تأثیر کلی فرد از نگرش‌ها، انتظارات و قضاوت‌هایی که گروه اجتماعی یا جامعه نسبت به او دارد، اشاره می‌کند. از این رو، او به خویشتن چنان می‌نگرد که گویی شخص دیگری است. این مفهوم در معنای وسیع آن به انگاره‌های فرهنگی کل جامعه اشاره دارد و رسوم قومی، هنجارهای اخلاقی و ارزش‌های فرهنگی را شامل می‌شود (سبحانی‌جو، ۱۳۸۵: ۳).

بندورا^۱، نیز به بحث‌های الگوگزینی و هویت‌یابی می‌پردازد. به نظر بندورا قسمت عمده رفتار اجتماعی، از طریق مشاهده و تقلید از الگوها صورت می‌گیرد. نظریه یادگیری اجتماعی بر اهمیت یادگیری از راه مشاهده تأکید دارد. بسیاری از الگوهای رفتاری از راه تماشای رفتار دیگران و مشاهده پیامدهای آن‌ها آموخته می‌شوند. نظریه پردازان یادگیری اجتماعی، به نقش سرمشق‌ها در انتقال رفتارهای خاص تکیه می‌کنند. آنان بیشتر پژوهش‌های خود را بر این موضوع متمرکز ساخته‌اند که کشف کنند چگونه رفتارهای سرمشق، انتقال می‌یابد؟ چه نوع سرمشق‌ها و الگوهایی بیشتر مؤثرند؟ بندورا معتقد است این الگوها می‌توانند معلمان، والدین، همبازی‌ها، افراد محبوب جامعه و شخصیت‌های فیلم‌ها و قهرمانان اجتماعی باشند (عباسی‌مقدم، ۱۳۷۱: ۱۷۲). او عامل تقارن یا شباهت فیزیکی، رفتاری و اجتماعی را یکی از عوامل مهم و مؤثر در الگوگزینی و سرمشق‌گیری دانسته و معتقد است الگوهایی بیشترین تأثیر و نفوذ را دارند که در ابعادی نظیر سن، جنس، هوش و موقعیت اقتصادی و اجتماعی شباهت و تجانس بیشتری با مشاهده‌گر الگویی دارند. بدین ترتیب

1. Bandora

انتظار می‌رود که نوجوانان، دوستان و همسالان خود را به عنوان یکی از الگوهای رفتاری محبوب خود بدانند (سبحانی‌جو، ۱۳۸۵: ۵). همچنین بندورا معتقد است هرگاه تفاوت الگو با مشاهده‌گر زیاد باشد، آن الگو از طرف مشاهده‌گر طرد خواهد شد. مشاهده‌گر ممکن است با این فکر که رفتار الگو به نیروهای جادویی بستگی دارد یا اجرای اعمال مافوق‌تصوری که الگو انجام می‌دهد، از توان او خارج است، خود را از تحت نفوذ الگو خارج نماید. با در نظر گرفتن این موارد، احتمالاً بهترین الگو شخصی است که فقط دو یا سه گام از مشاهده‌گر جلوتر باشد و یا اینکه الگو در مرحله‌ای تقریباً شبیه‌تر به مرحله مشاهده‌گر باشد و به تدریج مراحل پیشرفته‌تر شایستگی را به مشاهده‌گر نشان دهد (مارلت و پری، ۱۳۷۱: ۲۸).

آنتونی گیدنز^۱ با طرح بحث انتخاب الگوها بیان می‌کند که در مدرنیته پرسش چه کسی باید بود؟ از طریق تصمیم‌گیری‌های فرد درباره چگونه رفتار کردن، چه چیزی پوشیدن و چه چیزی خوردن پاسخ داده می‌شود. وی بر این باور است که فرد امروزه با تنوع گسترده‌ای از انتخاب‌ها روبه‌روست که امنیت هستی - شناختی را با مشکل مواجه می‌سازد؛ بنابراین، افراد برای آن که مجبور نشوند در هر لحظه تصمیمی اتخاذ کنند، مجموعه‌ای از انتخاب‌ها را به صورت الگومند، پذیرا می‌شوند. این مجموعه الگومند، راهنمایی برای کنش می‌شود و فرد را از این مشکل که در هر لحظه مجبور به تصمیم‌گیری آگاهانه باشد، می‌رهاند (اباذری و چاوشیان، ۱۳۸۱: ۲۰). گیدنز اشکال خود-انتخابی مصرف‌گرایی را بر شکل‌گیری افراد مؤثر دانسته است. سبک زندگی افراد، متضمن انتخاب انواع خاصی از غذا، پوشاک، مسکن، اتومبیل، عادات کاری، اشکال مختلف تفریح یا فراغت و انواع دیگری از رفتار منزلت‌جویانه است که در عین حال به وسیله موقعیت اجتماعی افراد و امکان و میزان دسترسی آنان به منابع اقتصادی و فرهنگی مشروط می‌شود (کوکرها و دیگران، ۱۹۹۷: ۳۲)؛ بنابراین، سبک‌های متعدد الگویی، موجد سبک‌های هویتی متعدد و بروز سبک‌های متعدد زندگی (ذائقه‌ها و انتخاب‌ها) و تمایلات هنجاری مجزا هستند (ونزل، ۱۹۸۲). مدهای گوناگون نیز از درون سبک‌های مختلف زندگی به وجود می‌آید و به وسیله آنها نیز پذیرفته یا رد می‌شود (ویر، ۱۳۷۴: ۳۴). از این‌رو، پرداختن به سبک‌های زندگی اهمیت ویژه پیدا می‌کنند.

1. Giddenz

بورديو^۱، سبك زندگي را فعاليت‌هاي نظام‌مندی مي‌داند كه از ذوق و سليقه فرد ناشي مي‌شود و بيشتر جنبه عيني و خارجي دارد و ميان اقشار مختلف اجتماعي تمايز ايجاد مي‌كند (بورديو، ۱۹۸۴: ۱۷۶-۱۷۳). وي در جاي ديگر مي‌گويد: «سبك زندگي دارايي‌هايي است كه به وسيله آن، اشغال‌كنندگان موقعيت‌هاي مختلف، خودشان را با قصد تمايز يا بدون قصد آن از (ديگران) تمايز مي‌بخشند» (بورديو، ۱۹۸۴: ۲۴۹). هر سبك زندگي، مستلزم مجموعه‌اي از عادت‌ها و جهت‌گيري‌ها و بنابر اين برخوردار از نوعي وحدت است كه علاوه بر اهميت خاص خود از نظر تداوم امنيت وجودي، پيوند بين گزينش‌هاي فرعي موجود در يك الگوي كم و بيش منظم را نيز تأمين مي‌كند (رباني، ۱۳۸۸: ۲۱۰).

در ارتباط با سبك‌ها و گونه‌هاي الگوي هويت‌يابي، تقسيم‌بندي‌هاي مختلفي از سوي صاحب‌نظران صورت گرفته است. رسولي (۱۳۸۳) با جمع‌بندي مباحث مربوط به اين حوزه، انواع سبك‌هاي الگوي هويت‌يابي نوجوانان و جوانان را در انواع سنتي و مدرن ارائه نموده است.

الف) سبك الگوي سنتي: اين سبك بر عناصر معطوف به گذشته تأكيد دارد و شيوه‌هاي انتخاب براي گذران زندگي، طرز رفتار، عادات و روابط اجتماعي بر الگوهاي جامعه سنتي مبتني است. زندگي غير تجملي، تأكيد بر روابط خویشاوندی و خانوادگی، استفاده از سطح زمين براي مصرف غذا و استراحت، استفاده از موسيقي سنتي، تأكيد بر ارزش‌هاي خانواده و دوستي، معنويت‌گرایی و... از شاخص‌هاي مهم اين سبك به شمار مي‌رود (رسولي، ۱۳۸۳: ۶۴).

ب) سبك الگوي مدرن: در اين سبك، تمايل به برخورداری و استفاده از عناصر مدرن و نو در زندگي مطرح است. همچنين انتخاب روش‌ها، الگوها، طرز برخورد و روابط اجتماعي، مبتني بر عناصر زندگي مدرن است. استفاده از موسيقي غربي و پاپ ايراني، استفاده از غذاهاي فرنگي، طرز استراحت و صرف غذا به شكل غير سنتي (استفاده از مبل و تخت‌خواب و...)، ابتكار و نوآوری، گذران اوقات فراغت مبتني بر استفاده از فن‌آوری‌هاي جديد مانند رایانه، سينما، تئاتر و كنسرت از مشخصه‌هاي اين نوع سبك الگوي است (رسولي، ۱۳۸۳: ۶۷).

1. Bourdieu

علاوه بر سبک‌های الگویی فوق، با توجه به شرایط خاص فرهنگی ایران و تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در دهه‌های اخیر، می‌توان از سبک جدیدی از هویت‌یابی نام برد. در این وضعیت، همچنانکه دورکیم تحت عنوان بی‌هنجاری یا آنومی^۱ نام برده است، نوجوان در شرایط خاصی قرار می‌گیرد که از یک سو، هنجارها و سبک‌های قدیمی شکسته و از اعتبار خارج گردیده است و از سوی دیگر، هنجارها و شیوه‌های سبک جدید، مقبولیت خود را پیدا ننموده است و فرد در حالت گذار بین دو وضعیت فوق در حالت ناهنجاری به سر می‌برد.

پیشینه تحقیق

با وجود انجام تحقیقات متعدد درباره الگوگزینی نوجوانان، تاکنون تحقیقات بسیار اندکی در ارتباط با سبک‌های الگوهای هویتی صورت گرفته است.

پژوهشی در سال ۱۳۷۷ توسط ابوالفضل اشرفی تحت عنوان «بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به الگوهای فرهنگ غربی (رپ و هوی متال) در تهران» با روش پیمایشی انجام شده است. نتایج این تحقیق بیانگر این است که به دلیل عدم توجه به نیازهای روان‌شناختی نوجوانان و نیاز به کسب هویت اجتماعی در آنان، نوجوانان الگوهای جذاب و قابل تقلید مناسب با ارزش‌های فرهنگی جامعه را نیافته‌اند؛ در نتیجه نوجوانان تحت تأثیر داده‌های جدید که همان نمودها و الگوهای فرهنگ غربی است، هویت اجتماعی خود را شکل داده‌اند و بازتاب این فرآیند در محیط اجتماعی به صورت گرایش به الگوهای غربی رپ، هوی متال درآمد است (اشرفی، ۱۳۷۷). حیاتعلی سبحانی‌جو نیز در تحقیقی با عنوان "بررسی و مقایسه دیگری مهم (محبوب‌ترین و مقبول‌ترین الگوی رفتاری و عوامل مؤثر بر انتخاب دیگری مهم) در سال ۱۳۸۵" به این نتیجه رسیده است که میان دانشجویان دختر و پسر و دانشجویان ساکن شهر و روستا از نظر گرایش به شخصیت‌های مذهبی، هنری، معلمان و والدین (نوع الگوها) تفاوت معنی‌داری وجود دارد و مهم‌ترین ملاک انتخاب الگوهای رفتاری دانشجویان، تفاهم فکری با الگو است. علاوه بر این، پسران بیشتر از دختران تحت تأثیر معلمان، اینترنت و ماهواره هستند و دختران بیشتر از پسران از کتاب الگوپذیری دارند (سبحانی‌جو، ۱۳۸۵: ۲۹).

1. Anomie

نتایج پژوهش دیگری تحت عنوان "سنجش نگرش جوانان بیننده ماهواره درباره نقش ماهواره در مدگرایی و تغییر رفتار اجتماعی در شهر تهران" نشان می‌دهد که حالت و رفتار اجتماعی جوانان در هر جامعه‌ای، نوعی معیار شناخت تعادل آن جامعه است. اگر بین خواسته‌ها و امیال و ایده‌آل‌پرستی‌های جوانان و واقعیت‌های اجتماعی چنین تعادلی به وجود نیاید، جامعه ناظر برخوردها و واکنش‌های شدیدی می‌شود که به اصطلاح به عصیان نسل جوان شهرت دارد. نوجویی و نیاز به نوشتن که دبس^۱ آن را یکی از مظاهر اساسی بحران بلوغ می‌داند، در بین جوانان در اشکال گوناگون شیوه لباس پوشیدن، طرز رفتار، استعمال لغات و اصطلاحات مخصوص، خط و افکار بروز می‌کند. جوان می‌خواهد متفاوت از دیگران، یعنی بزرگسالان باشد. خودنمایی و خودآرائی، همراه با تحولات بلوغ ظاهر می‌گردد و در هر دو جنس، به نحو کم و بیش متفاوت دیده می‌شود. دختران و پسران جوان برای خودنمایی، خودآرائی، نوشتن و نوجویی از قالب‌های موجود فاصله می‌گیرند، در نتیجه کمتر والدین و الگوهایی را که والدین آن‌ها برگزیده‌اند، به عنوان الگوهای خود انتخاب می‌کنند و بیشتر به الگوهای مدرن و جدید روی می‌آورند (خراسانی، ۱۳۸۶: ۶).

علاوه بر آن، نتایج پژوهش "الگوها و آرمان‌های جوانان" که توسط گروه مشاوران سازمان ملی جوانان در سال ۱۳۸۷ انجام شده است، نشان می‌دهد آرمان‌ها و گرایش‌های جوانان به الگوهای جدید که سنخیت چندانی با فرهنگ و نوع تفکرات حاکم بر جامعه ما ندارد، ناشی از تغییر در زیرساخت‌های فلسفی و فکری در بین افراد خاص و عموم مردم است. به عبارت دیگر، بین جامعه‌پذیری اولیه و ثانویه جوانان پیوستگی لازم وجود ندارد. معمولاً بین ارزش‌هایی که در دوران کودکی و سال‌های اولیه زندگی برای فرد درونی می‌شوند و ارزش‌هایی که اغلب در سال‌های بعدی با ورود نوجوان به میان گروه همسالان و الگوپذیری از آن‌ها فراگرفته می‌شوند، هماهنگی و همبستگی کافی وجود ندارد و این نه تنها مشکلاتی را در فرآیند هویت‌سازی و الگوگزینی برای جوانان ایجاد می‌کند، بلکه جوانان با گرایش به سوی گروه‌های دوستان سعی می‌کنند زمینه را برای گذار از جامعه‌پذیری اولیه به ثانویه فراهم کنند و مشکل زمانی بیشتر نمایان می‌گردد که بین ارزش‌ها و الگوهایی که جوانان در گروه‌های دوستانه برمی‌گزینند با ارزش‌ها و الگوهای والدین و جامعه در تعارض

1. Debs

آشکار قرار گیرد (سازمان ملی جوانان، ۱۳۸۷).

پژوهش دیگری با عنوان "بررسی وضعیت سبک‌های هویت‌یابی و رابطه آن با سلامت عمومی و پایگاه اقتصادی، اجتماعی" توسط قربانی و همکاران در سال ۱۳۸۵ با هدف تعیین وضعیت هویت جوانان استان گلستان انجام شده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد بین بحران هویت جوانان و سبک هویت سردرگم، رابطه معناداری وجود دارد، یعنی کسانی که بحران هویت را تجربه می‌کنند، بیش‌تر به سبک هویتی سردرگم گرایش دارند. پژوهشی نیز که با عنوان "بررسی رابطه هویت‌یابی و سلامت روانی نوجوانان شاهد" توسط حسینی در سال ۱۳۸۶ انجام شده است، مؤید رابطه فوق است. بر اساس این تحقیق، اگر جوانان در فرایند الگوگزینی خود دچار سرگردانی شوند (گونه سرگردان)، در نهایت در فرایند هویت‌یابی خود نیز دچار بحران می‌شوند و از یافتن پاسخ برای سؤالات شناختی و ارزشی خود عاجز می‌مانند و در نتیجه گرایش بیشتری به سبک هویتی سردرگم پیدا می‌کنند.

در مجموع، می‌توان گفت در دهه اخیر، توجه محققان و به‌ویژه جامعه‌شناسان و روان‌شناسان به بحث الگوگزینی و هویت‌یابی افزایش یافته است. پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه بیانگر این امر است که جوانان همواره به دنبال الگوهای هستند که با آن‌ها تفاهم فکری داشته باشند. به همین علت اغلب الگوهای خود را از میان کسانی انتخاب می‌کنند که مورد انتخاب و تأیید همسالان و دوستان آن‌ها باشند. بر اساس مباحث بالا، در این مطالعه با ترکیبی از نظریات بندورا، گیدنز و مید به بررسی سبک‌ها و گونه‌های الگوپذیری جوانان پرداخته شده است. با توجه به مباحث نظری و تحقیقات پیشین، فرضیه‌های اساسی تحقیق به شرح زیر ارائه شده‌اند.

- سبک الگوی هویتی سنتی، سبک قالب هویتی دانش‌آموزان را تشکیل می‌دهد.
- بین جنس و سبک الگویی هویتی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.
- بین سطح تحصیلات والدین و سبک الگویی هویتی دانش‌آموزان رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

این مطالعه از نوع مطالعه پیمایشی است و داده‌های تحقیق با استفاده از تکنیک پرسشنامه، توأم با مصاحبه جمع‌آوری شده است. برای سنجش متغیرهای اساسی تحقیق

با استفاده از گویه‌های مربوط به مفاهیم تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. در تعریف مفاهیم و متغیرهای اصلی تحقیق، برای سنجش انواع سبک‌های الگویی سنتی، مدرن و سرگردان از مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی شامل نوع رفتار، نوع پوشش، نحوه گذران اوقات فراغت و ملاک‌های انتخاب الگو استفاده شده است. اعتبار و روایی مقیاس‌های سنجش متغیرهای تحقیق، با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ در پیش‌آزمون و تحقیق اصلی مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. در جدول زیر نتایج آزمون آلفای کرونباخ، در ارتباط با اعتبار و روایی مقیاس‌های فوق ارائه شده است.

جدول شماره ۱. نتایج آلفای کرونباخ سبک‌های الگوزینی

گونه‌های الگوزینی			ضریب آلفا
گونه الگویی سرگردان	گونه الگویی مدرن	گونه الگویی سنتی	
۰/۶۹	۰/۸۵	۰/۷۵	

جامعه آماری و نمونه‌گیری

کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهرستان آران و بیدگل، در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۲ جامعه آماری این تحقیق را تشکیل می‌دهند. با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران، تعداد ۳۸۴ دانش‌آموز به عنوان نمونه تحقیق به روش تصادفی ساده انتخاب و مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

تجزیه و تحلیل

در این بخش، ابتدا یافته‌های تحقیق ارائه و مورد توصیف قرار گرفته است، پس از آن رابطه بین هر یک از متغیرهای مستقل با سبک هویتی دانش‌آموزان به عنوان متغیر وابسته تحقیق، تجزیه و تحلیل شده است.

الف) توصیف یافته‌ها

از مجموع دانش‌آموزان مورد بررسی، ۴۲ درصد پسر و ۵۸ درصد از آنان دختر هستند. همچنین ۱۷/۹ درصد از خانواده‌ها درآمد کمتر از ۳۰۰ هزار تومان، ۱۳ درصد درآمد ۳۰۰-۶۰۰ و ۱/۵ درصد درآمد بیش از ۶۰۰ هزار تومان داشته‌اند.

۱- گونه الگویی سنتی

در جدول زیر، میانگین پاسخ‌های دانش‌آموزان به هر یک از ابعاد و گویه‌های طیف الگویی هویتی سنتی ارائه شده است.

جدول شماره ۲. توصیف گویه‌های گونه‌ی الگویی سنتی

ابعاد	گویه	میانگین	گویه	میانگین
پوشش	انگشتر نگین‌دار دوست دارم	۲/۷۹	به لباس آستین بلند علاقه‌مندم	۲/۷۶
	به لباس سیاه یا سفید علاقه‌مندم	۲/۷۷	معمولاً از عطر استفاده می‌کنم	۲/۶۷
ملاک انتخاب	الگو باید دارای خصلت نیکو باشد	۳/۳۳	شهرت مثل ورزشکاران قدیم (تختی)	۲/۵۰
	الگویم را از میان شهدا انتخاب می‌کنم	۳/۱۵	داشتن شهرت مثل بازیگران داخلی	۲/۲۷
	افراد اصیل ایرانی (امیرکبیر) الگویم هستند	۲/۶۳	شهرت ورزشکاران حال (دایی)	۲/۰۸
اوقات فراغت	به فیلم‌های مذهبی علاقه‌مندم	۳/۵۳	مطالعه فالنامه حافظ	۲/۷۶
	موسیقی پاپ داخلی (مجاز)	۳/۵۱	فیلم مستند دوست دارم	۲/۲۷
	فیلم‌های خانوادگی شبکه‌های داخل	۳/۴۸	مطالعه شاهنامه	۲/۲۶
	مسافرت به شهرهای مذهبی	۳/۴۵	موسیقی سنتی	۲/۲۵
	به ورزش پیاده‌روی و... علاقه‌مندم	۳/۴۱	بازی‌های محلی را دوست دارم	۲/۱۸
	به همنشینی عادی با دوستان علاقه‌مندم	۳/۳۴	دوست دارم تفریح را به قهوه‌خانه بروم	۱/۹۶
	مداحی مذهبی	۲/۹۷	رفتن به زورخانه و کشتی	۱/۸۷
	موسیقی محلی			۱/۷۷
	به ارزش‌های خانواده پایبند هستم	۳/۷۱	دوست دارم ساده زندگی کنم	۲/۷۵
رفتار سنتی	علاقه دارم طبق سنت‌های گذشتگانم رفتار کنم			۲/۵۱

بر مبنای جدول فوق که میانگین گویه‌های مفهوم گونه الگویی سنتی را نشان می‌دهد و در دامنه طیف ۱-۴، می‌توان گفت که دانش‌آموزان تمایل به گونه سنتی در پوشش خود به استفاده از انگشترهای نگین‌دار با میانگین (۲/۷۹) و پوشیدن لباس‌هایی با رنگ سفید و سیاه با میانگین (۲/۷۷)، در ملاک انتخاب الگوها به خصلت‌های نیکویی که یک الگو باید داشته باشد با میانگین (۳/۳۳) و انتخاب الگو از میان شهدا با میانگین (۳/۱۵)، در نحوه گذران اوقات فراغت خود به تماشای فیلم‌های مذهبی با میانگین (۳/۵۳) و تمایل به موسیقی پاپ داخلی با میانگین (۳/۵۱) و در رفتارهای خود به پایبندی به ارزش‌های خانواده با میانگین (۳/۷۱) بیشترین علاقه و تمایل را نشان می‌دهند.

جدول شماره ۳. توصیف ابعاد گونه الگویی سنتی

ابعاد گونه الگویی سنتی	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
رفتار	۶۶/۴۴	۲۰/۵۶	۰	۱۰۰
پوشش	۵۸/۲۲	۲۱/۶۱	۰	۱۰۰
اوقات فراغت	۵۵/۳۰	۱۹/۱۴	۰	۱۰۰
ملاک انتخاب الگو	۵۵/۷۰	۲۰/۵۷	۰	۱۰۰

بر اساس یافته جدول فوق، بعد رفتار سنتی دارای بیشترین میانگین و بعد اوقات فراغت سنتی دارای کمترین میانگین است.

۲) گونه الگویی مدرن

در جدول زیر، میانگین پاسخ‌های دانش‌آموزان به هر یک از ابعاد و گویه‌های طیف الگویی هویتی مدرن ارائه شده است.

جدول شماره ۴. توصیف گویه‌های گونه الگویی مدرن

ابعاد	گویه‌ها	میانگین	گویه‌ها	میانگین
پوشش	دوست دارم لباس‌هایی با رنگ شاد بپوشم	۳/۲۷	معمولاً موهایم را ژل می‌زنم	۱/۷۱
	به تی‌شرت و شلوار تنگ کوتاه علاقه‌مندم	۲/۲۸	پوشیدن لباس‌ها با نماد غربی برایم کلاس دارند	۱/۴۲
	به لباس‌های بدن‌نما علاقه‌مندم	۲/۰۰	از نمادهای شیطان‌پرستی استفاده می‌کنم	۱/۰۹
رفتار مدرن	من به استفاده از تجملات علاقه‌مندم	۲/۹۲	مثل ورزشکاران و بازیگران خارجی رفتار می‌کنم	۱/۳۷
	در گفتار از الفاظ خارجی استفاده می‌کنم	۲/۳۴	دوست دارم مثل بازیگران خارجی لباس بپوشم	۱/۳۵
	از چت کردن لذت می‌برم	۱/۵۰	استفاده از نمادهای غربی برایم کلاس دارد	۱/۳۵
فراغت	به سفرهای سیاحتی - گردش علاقه‌مندم	۳/۵۴	به رستوران‌های مدرن و غذای فرنگی علاقه دارم	۲/۱۴
	مطالعه کتاب‌های رمان را دوست دارم	۲/۵۵	حرکات موزون و ایروبیک را دوست دارم	۲/۰۳
	به مطالعه کتاب‌های افسانه‌ای علاقه‌مندم	۲/۳۹	شو(موسیقی همراه با رقص) را تماشا می‌کنم	۲/۰۲
	به بدنسازی علاقه دارم	۲/۳۵	سریال‌های خانوادگی را از ماهواره دوست دارم	۱/۹۴
	موسیقی پاپ فارسی غیرمجاز گوش می‌کنم	۲/۳۳	موسیقی بی کلام گوش می‌کنم	۱/۸۳
	اغلب دوست دارم برای تفریح به کافی‌شاپ بروم	۲/۲۳	به بیلارد علاقه‌مندم	۱/۸۲
	موسیقی رپ گوش می‌کنم	۲/۱۸	خواننده خارجی غیر فارسی گوش می‌کنم	۱/۶۲
	به عنوان تفریح به پارتی‌های شبانه علاقه‌مندم	۱/۳۷		
ملاک انتخاب	فقط داشتن شهرت مثل بازیگران و خوانندگان خارجی برای من مهم است	۱/۷۲		

بر مبنای جدول فوق که میانگین گویه‌های مفهوم گونه الگویی مدرن را نشان می‌دهد و در دامنه طیف ۴-۱، می‌توان گفت که دانش‌آموزان متمایل به گونه مدرن، در پوشش خود

به استفاده از لباس‌هایی با رنگ شاد با میانگین (۳/۲۷) و پوشیدن تی‌شرت و شلوار تنگ کوتاه با میانگین (۲/۲۸)، در ملاک انتخاب الگوها به داشتن شهرت بازیگران و خوانندگان خارجی با میانگین (۱/۷۲)، در نحوه گذران اوقات فراغت خود به سفرهای سیاحتی-گردشی با میانگین (۳/۵۳) و تمایل به مطالعه کتاب‌های رمان با میانگین (۲/۵۵) و در رفتارهای خود به استفاده از تجملات با میانگین (۲/۹۲) بیشترین علاقه و تمایل را نشان می‌دهند.

جدول شماره ۵. توصیف ابعاد گونه الگویی مدرن

ابعاد گونه الگویی مدرن	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
رفتار	۲۷/۱۹	۱۹/۴۰	۰۰	۱۰۰
پوشش	۳۵/۸۹	۲۰/۴۰	۰	۱۰۰
اوقات فراغت	۴۴/۰۳	۲۰/۹۸	۰	۱۰۰
ملاک انتخاب الگو	۲۱/۳۵	۱۵/۱۲	۰	۱۰۰

طبق نتایج جدول فوق، بعد اوقات فراغت مدرن دارای بیشترین میانگین و بعد ملاک انتخاب الگوها (الگوهای خارجی) دارای کمترین میانگین است. با مقایسه توصیف هر یک از ابعاد گونه الگویی مدرن و سنتی مشخص می‌شود که تمایل به الگوهای سنتی در بین دانش‌آموزان بیشتر وجود دارد.

۳) گونه الگویی سرگردان

در جدول زیر، میانگین پاسخ‌های دانش‌آموزان به هر یک از ابعاد و گویه‌های طیف الگویی هویتی سرگردان ارائه شده است.

جدول شماره ۶. توصیف گویه‌های مربوط به بعد سرگردان

خلاصه گویه‌ها	میانگین	خلاصه گویه‌ها	میانگین
ارزش‌ها بین خانواده و گروه دوستانم مغایرند	۲/۴۸	من هر الگویی، با هر ویژگی را می‌پذیرم	۲/۱۷
مهم نیست برای تفریح به کجا بروم	۲/۲۵	ملاک مشخصی برای انتخاب الگوهایم ندارم	۲/۱۶
هنوز چندان نتوانسته‌ام علاقه‌م را بشناسم	۲/۲۳	هیچ برنامه مشخصی برای آینده‌ام ندارم	۱/۹۸
جوابی برای سؤال من کیستم؟ ندارم	۲/۲۱	هرچه در زندگی‌ام پیش آید خوش آید	۱/۷۷

طبق اطلاعات جدول فوق و در دامنه طیف ۴-۱، گویه وجود تضاد بین ارزش‌های خانواده و دوستان با میانگین (۲/۴۸)، بالاترین میانگین و گویه آینده‌ای که معلوم نیست

چه خواهد شد (پس هرچه پیش آید خوش آید) با میانگین (۱/۷۷) پایین‌ترین میانگین را از میان گویه‌های بعد سرگردان دارند.

ب) تحلیل داده‌ها

در این بخش، فرضیه‌های تحقیق، مورد آزمون قرار گرفته و رابطه متغیرهای جنس و تحصیلات والدین و دانش‌آموزان سبک الگویی هویتی آنان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۱- میزان گرایش به سبک الگویی سنتی در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل بیشتر از حد متوسط است.

جدول شماره ۷. مقایسه میانگین مفهوم سبک سنتی با توجه به حد متوسط

مفهوم	میانگین مشاهده شده	میانگین مفروض (حدوسط) ۲/۵		
		T	df	سطح معناداری
گونه الگویی سنتی	۲/۷۴	۹/۹۱	۲۳۵	۰/۰۰
فراغت سنتی	۲/۶۹	۸/۱۶	۲۶۰	۰/۰۰
پوشش سنتی	۲/۷۴	۶/۶۴	۳۰۴	۰/۰۰
الگوی سنتی	۲/۶۷	۴/۷۶	۲۹۴	۰/۰۰
رفتار سنتی	۲/۹۹	۱۳/۹۴	۳۰۳	۰/۰۰

مقدار آزمون t و سطح معناداری و همچنین مقایسه میانگین واقعی (۲/۷۴) با میانگین مفروض (۲/۵۰) نشان می‌دهد که گرایش به گونه الگویی سنتی در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل، بیش از حد متوسط است و این نتیجه برای هر یک از ابعاد گونه الگویی سنتی نیز صادق است.

۲- میزان گرایش به سبک الگویی مدرن در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل کمتر از حد متوسط است.

جدول شماره ۸. مقایسه میانگین مفهوم سبک مدرن با توجه به حد متوسط

مفهوم	میانگین مشاهده شده	میانگین مفروض (حدوسط) ۲/۵	
		T	Df
گونه الگویی مدرن	۲/۰۱	-۱۵/۴۸	۲۵۵
پوشش مدرن	۱/۹۵	-۱۱/۰۳	۲۴۰
الگوی مدرن	۱/۷۲	-۱۳/۰۷	۲۴۲
رفتار مدرن	۱/۸۱	-۱۴/۰۵	۲۳۵
فراغت مدرن	۲/۱۷	-۱۵/۰۴	۲۴۵

مقدار آزمون t و سطح معناداری و همچنین مقایسه میانگین واقعی (۲/۰۱) با میانگین مفروض (۲/۵۰) نشان می‌دهد که گرایش به گونه الگویی مدرن در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل، کمتر از حد متوسط است و این نتیجه برای هر یک از ابعاد گونه الگویی مدرن نیز صادق است.

۳- میزان گرایش به سبک الگویی سرگردان در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل، کمتر از حد متوسط است.

جدول شماره ۹. مقایسه میانگین مفهوم سبک سرگردان با توجه به حد متوسط

مفهوم	میانگین	میانگین مفروض (حدوسط) ۲/۵	
		T	Df
سبک سرگردان	۲/۱۵	-۹/۵۰	۲۸۴

مقدار آزمون t و سطح معناداری و همچنین مقایسه میانگین واقعی (۲/۱۵) با میانگین مفروض (۲/۵۰) نشان می‌دهد که گرایش به گونه الگویی سرگردان در بین دانش‌آموزان شهر آران و بیدگل، کمتر از حد متوسط است.

۴- گرایش به گونه الگویی سنتی برحسب جنس دانش‌آموزان متفاوت است.

جدول شماره ۱۰. تفاوت گونه الگویی سنتی برحسب جنس دانش‌آموزان

متغیر	ابعاد	میانگین	آزمون (t)	
			سطح معناداری	مقدار t
جنس	پسر	۵۷/۳۵	۰/۷۴۸	۰/۳۲۱
	دختر	۵۶/۶۳		

جدول فوق نشان می‌دهد برخلاف تفاوت ظاهری بین میانگین گرایش به گونه الگویی سنتی بین دو گروه (پسران ۵۷/۳۵ و دختران ۵۶/۶۳)، این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست؛ بنابراین، گرایش به گونه الگویی سنتی برحسب جنس، متفاوت نیست. ۵- گرایش به گونه الگویی مدرن برحسب جنس دانش‌آموزان متفاوت است.

جدول شماره ۱۱. تفاوت گونه الگویی مدرن برحسب جنس دانش‌آموزان

متغیر	ابعاد	میانگین	آزمون (t)	
			سطح معناداری	مقدار t
جنس	پسر	۳۳/۹۸	۰/۰۰۱	-۳/۵۰۴
	دختر	۴۲/۳۳		

جدول فوق نشان می‌دهد گرایش به گونه الگویی مدرن بین میانگین دو گروه (پسران ۳۳/۹۸ و دختران ۴۲/۳۳) متفاوت است و دختران گرایش بیشتری به سبک الگویی مدرن دارند.

۶- گرایش به سبک الگویی سرگردان برحسب جنس دانش‌آموزان متفاوت است.

جدول شماره ۱۲. تفاوت مفهوم سبک سرگردان برحسب جنس دانش‌آموزان

متغیر	ابعاد	میانگین	آزمون (t)	
			سطح معناداری	مقدار t
جنس	پسر	۴۴/۲۸	۰/۱۶۹	۱/۳۷۸
	دختر	۴۰/۵۹		

جدول بالا نشان می‌دهد برخلاف تفاوت ظاهری بین میانگین گرایش به گونه الگویی سنتی بین دو گروه (پسران ۴۴/۲۸ و دختران ۴۰/۵۹)، تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست؛ بنابراین، گرایش به گونه الگویی سرگردان برحسب جنس، متفاوت نیست.

۷- گرایش به گونه الگویی مدرن برحسب تحصیلات پدر دانش‌آموزان متفاوت است.

جدول شماره ۱۳. مقایسه میانگین درون‌گروهی و برون‌گروهی سبک مدرن بر حسب تحصیلات پدر دانش‌آموزان

متغیر	ابعاد	میانگین	میانگین بین گروهی	میانگین بین گروهی	F	سطح معناداری
تحصیلات	بی‌سواد	۵۸/۵۲	۱۷۱/۵۶	۳۹۸/۵۱۵	۰/۵۷۵	۰/۷۷۶
	ابتدایی	۵۸/۲۳				
	سیکل	۵۷/۵۱				
	دیپلم	۵۴/۶۳				
	فوق‌دیپلم	۴۹/۴۴				
	لیسانس	۵۷/۶۹				
	فوق‌لیسانس	۴۸/۶۰				
	دکتر	۵۲/۴۲				

جدول بالا نشان می‌دهد که گرایش به گونه الگویی مدرن رابطه معناداری با تحصیلات پدر دانش‌آموزان ندارد.

۸- گرایش به گونه الگویی مدرن برحسب تحصیلات مادر دانش‌آموزان متفاوت است.

جدول شماره ۱۵. مقایسه میانگین درون‌گروهی و برون‌گروهی مفهوم سبک مدرن بر حسب تحصیلات مادر دانش‌آموزان

متغیر	ابعاد	میانگین	میانگین بین گروهی	میانگین بین گروهی	F	سطح معناداری
تحصیلات	بی‌سواد	۳۱/۵۲	۷۳۱/۳۹۳	۳۴۴/۹۳۵	۲/۱۲۰	۰/۰۵
	ابتدایی	۳۸/۸۴				
	سیکل	۴۲/۱۱				
	دیپلم	۴۵/۰۹				
	فوق‌دیپلم	۳۹/۶۸				
	لیسانس	۵۱/۷۲				
	فوق‌لیسانس	۵۳/۷۰				

طبق نتایج به دست آمده، فقط گرایش به سبک الگویی مدرن برحسب تحصیلات مادر

دانش‌آموزان متفاوت است و دانش‌آموزانی که سطح تحصیلات مادر آن‌ها لیسانس و بالاتر است، گرایش بیشتری به گونه‌های الگویی مدرن دارند.

نتیجه‌گیری

امروزه چه بخواهیم و چه نخواهیم، جهان به سمت دهکده جهانی پیش می‌رود و الگوهای جذابی از طرف کشورهای پیشرفته غربی برای نوجوانان ارائه می‌شود که متناسب با فرهنگ و جامعه ایرانی، اسلامی و مهم‌تر از آن مطابق با نیازهای نوجوانان نیست. اگر برنامه‌ریزی‌های درستی در ارائه الگوهای متناسب با فرهنگ جامعه صورت نگیرد، نوجوانان امروز، دچار سرگشتگی درونی، احساس بی‌هویتی و تعارض ارزشی خواهند شد. ایران، کشوری با جمعیت جوان است. جوانان به دنبال الگوهایی هستند که با آن، احساس تشخص و هویت پیدا کنند و شخصیت‌های خویش را شکل بخشند؛ بنابراین، اگر در زمینه الگوگزینی بین جوانان تلاشی صورت نگیرد، نمی‌توان انتظار داشت، متناسب با ارزش‌های جامعه الگوهای خود را برگزینند و اوقات فراغت خویش را بهینه‌سازی کنند. اگرچه درباره گرایش جوانان به الگوهای غربی، مدگرایی، سبک‌های هویت‌یابی و بحران هویت، پژوهش‌هایی انجام شده است، ولی کمتر به شناخت نیازهای جوانان در انتخاب الگوها و گونه‌های الگوگزینی بین جوانان پرداخته می‌شود. پژوهش حاضر با هدف تعیین وضعیت الگوگزینی بین دانش‌آموزان انجام شده و بر اساس سه گونه الگویی (سنتی، مدرن و سرگردان) نتایج زیر به دست آمده است:

- در شهر آران و بیدگل، سبک الگویی دانش‌آموزان برحسب جنس و تحصیلات والدین آن‌ها متفاوت است. دانش‌آموزان آران و بیدگل گرایش بیشتری به سبک سنتی دارند و گرایش به سبک مدرن و سرگردان در بین آن‌ها کمتر از حد متوسط است؛ بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که خانواده‌ها در درونی کردن ارزش‌ها و هنجارهای خود در بین نسل نوجوان موفق هستند. کسانی که در سبک الگویی سرگردان قرار دارند، اکثراً به وجود تضاد بین ارزش‌های خانواده خود و گروه دوستان اشاره کرده‌اند و این نتیجه مؤید نتایج تحقیق سازمان ملی جوانان (۱۳۸۷) است که اگر بین جامعه‌پذیری اولیه و ثانویه جوانان هماهنگی وجود نداشته باشد و ارزش‌های گروه همسالان با ارزش‌های خانواده و مدرسه در تعارض قرار گیرد، جوان در انتخاب الگوهای خود دچار سرگردانی می‌شود و در فرایند هویت‌یابی خود

موفق نمی‌شود.

– بر اساس نتایج این پژوهش، دانش‌آموزانی که به سبک سنتی تمایل دارند، سعی می‌کنند در رفتار خود از سایرین متمایز باشند، درحالی‌که دانش‌آموزان علاقه‌مند به سبک الگویی مدرن، بیشتر در نحوه گذران اوقات فراغت خود متفاوت عمل می‌کنند.

– از نکاتی که باید در امر الگوگزینی بدان توجه داشت، این است که هرچه الگوها مافوق تصوّر معرفی شود، اثرپذیری کمتری خواهد داشت؛ بنابراین، آرمانی‌ساختن الگوهایی چون شهدا، پهلوانان، انسان‌های فداکار و... موجب می‌شود جوانان، خود را از آن‌ها بسیار متفاوت بدانند و دستیابی به چنین الگوهایی را غیر ممکن تصوّر کنند.

منابع

۱. اباذری و چاوشیان حسن (۱۳۸۱)، "بدن به مثابه رسانه هویت" مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره چهارم، شماره ۴، ص ۷۵-۵۷.
 ۲. اشرفی، ابوالفضل (۱۳۷۷)، بررسی عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش نوجوانان به الگوهای فرهنگ غربی (رپ، هوی و متال) در تهران.
 ۳. اصفهانیان، محمد (۱۳۸۶)، شاخصه هویت جوانان اسلامی.
 ۴. ربانی، رسول؛ شیر، حامد (۱۳۸۸)، اوقات فراغت و هویت اجتماعی، فصل‌نامه تحقیقات فرهنگی، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی، دوره دوم، شماره ۴.
 ۵. رسولی (۱۳۸۳)، هویت ملی ایرانیان، مجله شهر الکترونیک همدان.
 ۶. سبحانی‌جو، حیاتعلی (۱۳۸۵)، بررسی و مقایسه دیگری مهم (محبوب‌ترین و مقبول‌ترین الگوی رفتاری و عوامل مؤثر بر انتخاب دیگری مهم).
 ۷. سروستانی، صدیق؛ صلاح‌الدین، قادری (۱۳۸۸)، ابعاد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی هویت دانشجویان بر مبنای مؤلفه‌های سنتی و مدرن، فصل‌نامه تحقیقات فرهنگی، دوره دوم، شماره ۸.
 ۸. عباسی‌مقدم، مصطفی (۱۳۷۱)، نقش اسوه‌ها در تبلیغات و تربیت، چاپ اول، ناشر مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی.
 ۹. قربانی، علیرضا؛ محمدی، آریا؛ کوچکی، علیرضا؛ عاشور، محمد (۱۳۸۵)، بررسی وضعیت سبک‌های هویت‌یابی و رابطه آن با سلامت عمومی و پایگاه اقتصادی-اجتماعی.
 ۱۰. گروه مشاوران جوان سازمان ملی جوانان (۱۳۸۷) الگوها و آرمان‌های جوانان.
 ۱۱. مارلت جی آلن؛ پری مارتا آ (۱۳۷۱)، روان‌شناسی تقلید (روش‌های الگوگزینی)، ترجمه سیامک رضا مهجور و پروین غیائی جهرمی، چاپ اول، انتشارات راهگشا.
 ۱۲. مکوندحسینی، شاهرخ (۱۳۸۶)، بررسی رابطه هویت‌یابی و سلامت روانی نوجوانان شاهد.
 ۱۳. میرآخور، مهدی (۱۳۸۸)، جوان و هویت.
- Bourdieu, Pierre. (1984). *Distinction: a Social Critique on the Judgment*

- of Tastes. London: Routledge.
- Cockerham, W.C, Rutten, A and Abel, T (1997), consumption contemporary health lifestyles: moving beyond Weber, the sociological quarterly, Vol 38, No.2.
 - Wenzel, R. (1982), health promotion and lifestyle: perspectives of the WHO regional office for Europe, health education program, paper presented to the 11th international conference on health education, Tasmania.

